

משמאל לימין- הגר"י יצחק הלוי, הגר"י ניימן, הגר"ש קורח, הגר"ד פוברסקי, הרב"י לויץ

עוד צפון ובוא תימן

להקים תלמודי תורה נפרדים לתימנים, ולשנות את המצב כיום, בו הציבור התימני מפורז בין כל זרמי מערכת החינוך, הם לא היו נחרצים. כולם צידדו לפחות בלימודי אחה"צ עם 'מורי', לדעת חלקם, יש צורך בתלמוד תורה תימני נפרד:

"זה חסר מאוד. בעיקר לימודי מסורת, מורי, וזה חוזר עכשיו אחה"צ. צריך לדעת לדקדק בקריאה. כשאומרים למשל "קרא", צריך לשמוע ולהבין האם זה "קרע", או "קרא". צריך לדעת את הדקדוק שיש אצלנו ובעברית אין, ולכן חייבים להחזיר את הלימוד של המסורת התימנית. אבל לא בטוח שצריך ממש תלמוד תורה נפרד, היום יש קהילות של חניכי הישיבות תימנים בכל הריכוזים החרדים, והם קשורים לרבני תימן ומקבלים את פסיקותיהם בעניינים השונים."

ויש עוד נקודה שמשמעותית, כשדנים בסוגיה של לפתוח מערכת חינוך נפרדת, אומר הרב פנחס קורח: "רוב בני הישיבות וגדולי התורה של היום, קיבלו את תורתם בישיבות האשכנזיות, אלו הן העובדות, וזה נתון משמעותי מאוד כשבאים לדון על מערכת חינוך נפרדת."

יש הנהגה תימנית

כשמגיעים לשאלת הנהגה הארצית של הציבור התימני, ולשאלה מדוע למשל אין לה "מועצת חכמים תימנים משלה", מסתבר שדווקא היו מספר נסיונות, לגבש את כלל רבני תימן. זה החל בבית דין ובית הוראה "קהל יהודה", שפועל כיום על "אש נמוכה", והמשיך דרך "מועצת מאורי התורה".

באשר לניסיונות אלו, אומר הגר"ש קורח, כי כאן, "גם בלי 'מועצות', מונו רבנים לתפקידים רשמיים, כרבני שכונות, דוגמת הרב יגאלי והרב זאיד בבני ברק, וחלקם אף מוכרים ומקבלים שכר מהרשויות.

הגוף הזה מאגד את כל הרבנים התימנים? אנחנו מבקשים להבין.

"לא", עונה הרב שלמה קורח, ומזכיר: "גם אצל האשכנזים לא כולם מאוגדים במועצת חכמי התורה".

ובכלל, חייבים לומר, הקהילות התימניות של השנים האחרונות, והיום בפרט, מגובשות הרבה יותר, יש כנסים שעושים בחול המועד, אירועים שונים, ובהחלט ניכרת יותר עשייה והתלכדות מאי פעם.

בין השאר מעורב הגוף הזה בנושא העלאתם של שארית יהודי תימן, בנושא הזה, במפתיע (או שלא), הם תומכים חד-משמעית בכך, שהיהודים יגיעו לקהילות החרדיות באמריקה, בעיקר לסאטמר, ולא לארץ: "עדיף שהעולים של היום מתימן יגיעו לאמריקה ולא לארץ, כאן הם יתקלקלו, בחלקם ע"י משפחותיהם שהתקלקלו בעליה הקודמת. היה עדיף שיגיעו לכאן, אבל כאן מתקלקלים".

חלק נכבד אחר בתרבות התימנית, היו

השירה והריקודים. הרבנים מצרים על העובדה, שיש מי שרואה את הריקודים והשירים התימנים כפולקלור: "אלו דברים שהיו במקורם בקדושה ובטהרה והיו תפילה של ממש. מספרים שהייתה בתימן בצורת, וערכו תפילת רבים, אז היו אנשים שתפקידם היה לרקוד, ואחרים לשיר, ועוד כאלו לענות מולם, ומיד ירד גשם... כי הריקודים והשירים היו קדושים והיו תפילה ממש. יהדות תימן הייתה גם בעלת שורשים עמוקים בשירה ובניגונים עמוקים, לא סתם חובבי פולקלור כמו שמציירים אותנו".

בנושא הוותיק והכאוב של ילדי תימן החטופים, בו לכל אחד מהם כמעט, יש בן משפחה אבוד, הם איבדו תקווה: "אני הרי נעצרתי בעבר בעניין הזה, תראה מה עשו לרב עוזי משולם, אנחנו לבד, לא נצליח לעשות משהו בעניין הזה", אומר הרב שלמה קורח בכאב.

אין נציג פוליטי לתימנים

ובלי פוליטיקה אי אפשר. יש שר תימני, מנכ"ל ברשת החינוך, תימני, נציג בהסתדרות תימני. האם הציבור התימני מקופח? האם הוא צריך שתהייה לו סיעה נפרדת אפילו בתוך ש"ס למשל, כמו שלומי אמונים שבתוך אגודת ישראל.

"לציבור התימני אין ייצוג בכלל", הם קובעים.

השר נהרי אינו נציג תימני? אני שואל. "הוא תימני, אבל אינו נציג של התימנים. שיפתח לשכה ויקבל קהל ויטפל בבעיות של קהילות תימן... שידאגו שתהיה מכסה של רבנים תימנים מבין הרבנים הספרדים, שינסה להשיג מימון ממשלתי לכך, נציג שלא עוזר לתימנים, לא נחשב נציג שלהם. אני מעדיף נציג לא תימני שיעזור לתימנים, מאשר תימני שאינו דואג לתימנים", אומר אחד הרבנים.

ומדוע עד היום, במשך שישים שנה לא קמה כזו נציגות?

"התימנים לא גדלו, כי אף פעם לא חפשו את השררה. כעת אולי יש אותה, מה עוזרת כעת השררה, אם הם לא מקבלים בה כלום. שיביאו תקציב לישיבות תימניות, כרגע אין כסף ואין תקציב לכלום. יש כאלו שמסוגלים לחבר ספרים, אין להם שום קרן שתעזור להם, יש אברכים ששולטים בש"ס ופוסקים והם באים אלי ואומרים, אנחנו רעבים".

אולי זה בגלל שבין התימנים יש יחסית הרבה מריבות ופילוג? אני מעז לנסות לומר, את מה ש"יש כאלו שאומרים"...

הרב קורח: "מה שעשינו בירושלים, עשו האשכנזים ביומיים בבחירות בירושלים. הייתה לי פגישה פעם עם השר ורהפטיג, ביקשתי ממנו משהו, אז הוא אמר לי, קודם תסיימו לריב ביניכם. הייתי אז צעיר ואמרתי לו, אתה לא תגזול מאיתנו את התענוג לריב. קודם שביניכם יהיה שלום, אח"כ אנחנו נעשה".

הרה"ג יפת טיייר

"לא היה בכלל מושג כזה לדעת קצת"

"אני נולדתי בתימן, רחוק מצנעא ומהיכן ששאר הרבנים כאן היו, היו אצלנו 2 קבוצות, קבוצה אחת שנהגו הכל לפי "הלבוש", ועוד קבוצה שנהגו יותר לפי השולחן ערוך.

"בהלכות שחיטה היינו הולכים בעיקר לפי הספר מקור חיים. היו נבחנים על כל הספר ועל כל הרמב"ם בע"פ. לא היה בכלל מושג כזה לדעת קצת או מתוך הספר, הכל היה בע"פ.

פעם אחד מן הרבנים התימנים, הלך להיבחר ברבנות הראשית ב-ם. הבוחן התחיל לשאול אותו שאלות, והוא התחיל לומר לו את הכל בע"פ. אמר לו "די די די" והנבחן הפך לבוחן... אמר, והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלמדנו הכל בע"פ ובפרטי הפרטים.

"העיר שלנו כאמור, התחלקה לשניים מבחינת פסקי ההלכה, אבל המבטא היה אצל כולם אותו הדבר. נוסח התפילה המיוחד, היה זהה אצל כולם. אצל תימני חייבים לדעת לקרוא בתורה, וכשיוזרד – אומרים לו ב-2 נוסחאות: אם קרא היטב אומרים לו, 'חזק וברוך', אם לא ידע ושיבר את מילותיו, אומרים 'ישר כוח' (ששיברת...).

"אצלנו לא הקפידו כ"כ על החליטה (ע"פ הרמב"ם חייבים להרתיח את המים לפני שמכניסים לתוכו את הבשר), אבל בכל מקרה: אין מנהג אחד שלא נמצא לו מקור מוסמך.

"הגענו לארץ ב-48, הייתי בן 4, הגענו לראש העין, אח"כ למושב אחיעזר ואח"כ לרמת השרון, שם בתחילה הוכנסנו לבית ספר ממלכתי, אח"כ בחסדי ה' העבירו אותי לחיפה ולמדתי שם בישיבות תפארת ישראל ותפארת הכרמל, אצל הרב שפירא, הרב זיצי"ק, והרב אורדמן.

ברמת השרון למד בכולל של הרב אדלשטיין כ-8-9 שנים, אח"כ עבר ללמוד בראשון לציון. "היום יש לנו שם ב"ה ישיבה גדולה המונה 300 תלמידים, עם הרבה מבני עדתנו, (הרב קורח: "תאמרשאתההראשהישיבה"...), אני למדתי עם "בריסקערס" והישיבה שלי היא, לא ישיבה רק לתימנים, יש בה כ-30% אשכנזים..."

"מלבד הרב אדלשטיין, הייתי מקורב גם לרב קלופט זצ"ל, לרב שפירא זצ"ל, אלו שחינכו והדריכו אותי בכל המקומות בהם עברתי בארץ".

הרה"ג שלמה קורח

"אחשוף הרבה דברים שלא היו ידועים"

הרה"ג שלמה קורח, עלה לארץ בהיותו בן 15. "אז, גיל 15 היה שנה שנתיים לפני החתונה. לא היו בתימן מסגרות של ישיבות כמושגים של היום. היו רבנים שלימדו הלכה, משנה וגמרא. אני למדתי בעיר צנעא אצל מורי יחיא אלשיך. למדתי אצלו גם שחיטה, וכשבאתי לשחוט, התרנגולת ברחה לי מהיד. סבא לא הסכים לבדוק אותה אח"כ, הוא אמר, "היא ברחה כי יש לך ידיים כ"כ קטנות, איך אפשר לאחוז טוב את הסכין". ומאז הפסקתי לשחוט..."

כשעלינו לארץ, חודש היינו בראש העין, אח"כ עברנו לירושלים. אני נכנסתי באותו חודש לישיבת מקור חיים שבירושלים מיסודו של החזו"א, והייתי במשך כל השנים בקשר מיוחד עם החזו"א.

בתקופת ההתנכלות לעולי תימן, הרב קורח, יחד עם קבוצת צעירים שהדבר חרה להם, התארגנו ופעלו במחנות העולים. "נעזרנו ביד לאחים, והלכנו להציל נפשות במחנות, לא ישבנו בשקט, לאחר המחנות הקמתי ארגון שהיו בו קבוצה של בני ישיבות, שתמכו רבות בבחורים צעירים, שרבים מהם כיום משמשים כרבנים בעדת תימן".

הרב קורח למד גם בישיבת פוניבז', ובכולל שם 15 שנה, וזכה לעשות שימוש אצל הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל, באמריקה. שם גם נוצר הקשר שלו עם סאטמר, כשרבי אהרון קוטלר סידר לו פגישה עם האדמו"ר מסאטמר.

במשך השנים הרב חיבר עשרות ספרים, בהלכה, באגדה, מוסר וקבלה וישנם עוד ספרים רבים שעדיין לא הודפסו והם יצאו לאור בהמשך.

אגב הקשר לגדולי ישראל, מספר לנו הרב שלמה קורח, כי הוא מוציא בקרוב ספר "יחידי סגולה", על גדולי ישראל עימם היה בקשר במהלך השנים. "אחשוף שם הרבה דברים שלא היו ידועים", מבטיח הרב קורח.